

Anem de botigues

Una aproximació al
petit comerç santjoaní

Sant Joan de les Abadesses
Festa Major 2016

envolguts veïns i veïnes,

“Anem de botigues, una aproximació al petit comerç santjoani”, és el monogràfic d'enguany. És un document que pren el pols del comerç al llarg de la seva història. Un recull d'informació realitzat per en Josep Garriga i Vergés de forma rigorosa i empírica. Ell, advocat i economista de professió i amb una clara vocació empresarial, és una persona sensible amb el comerç tradicional de tota la vida, segurament, gràcies a l'experiència viscuda en el sí de la seva família. D'aquest fet, i de la seva estimació pel nostre poble n'ha sorgit aquest magnífic monogràfic de la Festa Major.

Parlar del comerç a Sant Joan de les Abadesses és parlar d'un dels sectors econòmics importants de la nostra vila. Si bé en els seus orígens, el comerç es podia haver centrat en el simple intercanvi de qualsevol bé de forma més o menys regulada i formal, posteriorment es va anar consolidant fins els nostres dies, per passar a ser el que en diem “comerç tradicional i de proximitat”.

Però podem aprofundir encara més en el paper clau que ha jugat el comerç local en el desenvolupament de la nostra societat i en la modernització dels nostres pobles. Puig que més enllà de les anades i vingudes d'aquest sector, tan sensible al context econòmic i històric de cada moment, el seu esforç continu per subsistir ha estat ben notori, ha sabut i sap adaptar-se als nous temps per ser més competitiu respecte altres formes de comerç.

Permeteu-me doncs, afirmar que, malgrat que el comerç de proximitat és un sector que mai ha tingut les coses fàcils, no és possible imaginar el futur sense aquest element indispensable en les nostres viles. La seva llarga trajectòria i experiència així ens ho mostra, però també la importància dels valors que en el petit comerç trobem; com la garantia d'allò que ens ofereix lligada al seu producte o el tracte personal proper i de confiança que ens dóna.

Per tant, és cosa de tots, respectar, preservar i cuidar aquest característic i ric element socialitzador de la nostra vila, que forma part de la nostra manera de ser. Conscients que el comerç ofereix color i vida als nostres carrers i places, igualment sabem que contribueix decididament a la nostra qualitat de vida, de fet, ens la facilita.

Hi ha qui ha dedicat dècades de la seva vida a servir al poble des del seu comerç. N'hi ha per a qui, aquesta dedicació, ha estat la seva vida sencera. I, finalment d'altres van rebre el seu comerç con un llegat familiar i el deixaran, de la mateixa manera, en mans dels seus descendents. A tots els voldria felicitar i de manera especial a aquells comerços que ja han celebrat el seu centenari. Haver acomplert cent anys aixecant la persiana cada matí, com es diu col·loquialment, no és un mèrit qualsevol, són molts serveis prestats a la vila i als seus conciutadans. Gràcies!

Per tant, crec que és merescut aquest petit reconeixement que, a través d'aquest monogràfic, fem a tots els botiguers de la nostra vila que lluiten per tirar endavant la seva activitat en pro del nostre municipi i a la Unió de Botiguers per estar al costat i al servei del comerç de Sant Joan de les Abadesses.

Així doncs us convido a llegir “Anem de botigues, una aproximació al petit comerç santjoani”, un document que posa en valor les botigues i els botiguers de Sant Joan de les Abadesses.

Aprofito també per desitjar-vos una molt bona Festa Major!

Ramon Roqué i Riu,
alcalde

Anem de botigues

Ningú es pot imaginar una vila o una ciutat sense botigues, sense uns aparadors que acolorixin el ritme, de l'anar i venir dels vilatans o turistes de carrers i places. La botiga, el petit comerç de proximitat és el que dona vida i impulsa l'activitat econòmica de qualsevol nucli urbà.

Quan fa uns mesos, des de l'Ajuntament se'm va proposar la redacció d'un dels capítols del llibre de fotografies "L'Abans", de seguida, vaig triar el de comerç i indústria. I per dues grans raons. La primera, i principal, perquè m'hi sento proper i totalment identificat. Això de néixer entre taulells i calaixos de la llibreria i la im-

premta de casa et fa sentir teu l'esperit d'emprenedoria del botiguer. I, en segon lloc, perquè s'havia escrit poc sobre l'activitat econòmica de Sant Joan. Les hores emprades per a la confecció del capítol van aportar moltes dades que, per motiu d'espai, no van veure la llum. I això, va provocar que em comprometés a redactar el monogràfic d'enguany. I aquí el teniu. No sóc historiador ni avesat a aquests tipus d'estudis. Perdoneu la meua imperícia i els meus errors: que això sigui motiu per esperonar a altres conciutadans a fer-ne un de molt millor. Seré el primer a celebrar-ho.

No s'ha pretès fer un gran estudi històric sinó la divulgació de dades significatives que aportin la curiositat del nostre fet botiguer. Només dues idees que han marcat la redacció del text. Per una banda, per veure la gran evolució d'aquest petit comerç, al llarg del text, s'han descrit i enumerat de forma pomenoritzada l'existència de tots els comerços de l'època de tres moments històrics: el 1347 (capbreu de l'abat Arnau de Villalba), el 1864 (primera llista de matrícula de contribució industrial i de comerç) i el 1901 (fotografia més ajustada a la realitat amb altra informació no oficial). He escollit aquesta fórmula ja que un simple gràfic estadístic de la contribució industrial de cada any no seria real. Deixant de banda el convuls període de la guerra civil (tenim prou perspectiva històrica per parlar de tots els fets d'aquells anys?), s'acaba el monogràfic amb una descripció actual del comerç. Per l'altra, i gràcies als recursos actuals informàtics, he volgut desvincular del paper tot el treball de recerca sobre la localització dels locals de la vila i que, els que tinguin més interès, es podran descarregar sense que el text quedi molt feixuc i difícil de digerir.

Finalment, respecte a les fotografies triades, he seguit un ordre cronològic i, a vegades, evidentment, no es correspon amb el text. S'han prioritzat les fotos inèdites (tasca difícil després de l'ingent treball de "L'Abans") i, especialment, la botiga abans que les persones: així, es pot tenir una idea més aproximada del fet botiguer de cada època.

Espero que en pogueu gaudir tant com jo ho he fet el realitzar-lo.

SPAR
AUTOSERVICIO
ALIMENTACION

AUTOSERVICIO
CALLE VO. MISPO
PRIMERA INAUGURACION
10 FEBRERO

Si ens remuntem a l'època medieval, costa afirmar que teníem botigues a Sant Joan. Si entenem aquells petits negocis o persones que es dedicaven a vendre o intercanviar el seu excedent, sí que podem dir que existia.

Aquesta activitat econòmica la trobem al voltant del mercat. El 1230, Jaume I concedeix a la vila poder celebrar mercat cada dimecres. A més, aquest dret en comporta un altre tan important com el primer: es protegeix a tothom que hi faci intercanvi. Més tard, el

La Plaça Major ha estat el gran aparador durant segles del comerç de Sant Joan. Un detall de Can Blanxart, on la part baixa de la finestra es pot veure la mènsula que servia de taulell. Casament de Josep Garriga i Rosa Bassaganya el 7 de gener de 1928, davant de Can Maitenquis; molts convidats eren botiguers de la Plaça. Detall de la façana d'una casa del carrer Pere Planas, on es pot veure la disposició de casa i botiga.

1271, es trasllada el dissabte per desavinences amb Ripoll.

El mercat té lloc al punt neuràlgic de la vila: la plaça, lloc central on acaben els principals carrers. La disposició dels firaires és a sota les voltes i cada ala de la plaça s'especialitza amb el producte per a vendre: aquests porxos, construïts des del 1340, és la llotja santjoanina dels paraires, teixidors i tintorers.

Per poder tenir una mínima idea de l'activitat econòmica d'aquells anys, el capbreu de l'abat de Villalba de 1347 és la referència. Llegint-lo, copsem les cases i oficis de la vila. Aquest document recaptatori ens confirma que hi havia 32 paraires, 15 teixidors, 9 mercaders, 5 pellaies, 5 sastres, 3 sabaters, 3 arquejadors, 3 traginers, 2 escardassadors, 2 carnisers i un de cada ofici següent: notari, apotecari, mestre de cases, ferrer,

baster, corder, tintorer, hostaler, moliner i bracer. En resum, 89 oficis.

Els comerços, sempre dins del clos medieval, compartien estances del negoci i de l'habitatge: l'hospitium. Estaven situats als carrers Major, Comamala, Pere Planas i Jossà donant al darrere dels altres carrers que no eren els principals com els Pere Portussa, Ponç de Monells, Asprer i Talrich i Canonaires.

És a aquesta època quan s'estipulen els drets, deures i obligacions de cada comerciant i perduraran durant tota l'època moderna. Revisant els noms de cada ofici veiem que els negocis eren els de primera necessitat i molt regulats pels estaments oficials (especialment, eclesiàstics) i pels gremis de cada activitat. La llibertat d'establiment com la coneixem ara no existia i tot s'emmarcava pel sedàs de les concessions i obligacions.

Època moderna

ència d'hàbits medievals i la seva legislació defineixen molt bé aquests anys: els aspectes impositius i fiscals, les traves a la llibertat d'obertura de negocis, atorgament de concessions, obligació de lliurar aliments a tropes militars residents a la vila, racionalització de queviures de primera necessitat o la lluita entre els poders eclesiàstic i civil i els seus propis organismes de poder (el capítol, el consell Jurat, la Universitat o

Després de l'època medieval, vingueren anys de lluites, guerres i misèries. El comerç i l'intercanvi comercial ve marcat per aquests aspectes negatius. La influ-

l'Ajuntament) dibuixen un panorama difícil per a la bona marxa de petits negocis i la seva supervivència. També, les fallides constants d'organismes municipals fan encara més inviable qualsevol negoci. I si els proble-

Can Narat, a la plaça Major, amb el carrer de l'Aigua engalanat (avui, Corriols). Tres generacions de dones de Magatzems Folcra.

mes eren greus, les solucions no eren les més enginyoses i correctes: com a exemple, la forma de solucionar i pagar els deutes de l'Ajuntament amb els seus creditors era destinar una quantitat anual i es lliurava a cada creditor per pur sorteig.

Una figura important de l'època era el mostassaf. Aquesta figura era elegida entre diverses propostes per part dels cònsols de la vila i escollida per una mà innocent (en una acta del consell Jurat del 1632, per exemple, ho fa un nen). Era el funcionari encarregat de contrastar oficialment els pesos i mesures i de vetllar per la qualitat dels aliments.

Repasant actes i resolucions d'aquesta època, els ingressos municipals provenien del pagament de les concessions atorgades i exigides als negocis i activitats econòmiques (la taba

era el document on es feia constar tots els requisits d'aquestes concessions). Com a exemples, podem numerar els drets de vi i portalet, fleca, carnisseria, taverna, hostel. En resum, els organismes municipals concedien i rescindien el dret d'obrir aquests negocis i el regulaven fins a l'últim detall: nomenar els pesadors de la carn, adjudicar arrendament dels negocis, prohibició de compra i venda d'articles fora de la vila, denegació de negocis, ... Vegem-ne alguns exemples que il·lustren com era l'època.

Regulació de preus, compra d'elements bàsics i imposició d'obligacions en època de penúria

El setembre de 1632, el consell Jurat concedeix un crèdit de 200 lliures per a la compra de blat per diversos

La vila creix fora del clos medieval i comencen a aparèixer altres carrers comercials. El carrer Beat Miró, amb Sant Pol i el seu rellotge de sol al fons.

motius: per conservar els preus, per les notícies de guerra i entrada de soldats, per molta escassetat dels productes. El 1651 s'obliga a donar i proveir de blat als taverners. La situació del 1677 és molt més greu i, per la falta de blat, es decideix imposar una multa a qui tregui blat de la vila. El novembre de 1700, els cònsols regulen el preu del porc autoritzant que sigui més car que el d'ovella. El 1712, atesa la dificultat de vendre pa morè, es decideix donar facilitats per a aquesta venda. El 1713, el consell Jurat decideix no assumir la petició de l'emperadriu Maria Lluïsa a assistir a les tropes de cavalleria amb pa i civada durant quatre dies (aquestes peticions d'estades militars són freqüents i, molts casos, com aquests, la vila s'hi nega). El 1764 se subvenciona a la fleca per tal que no s'apugin els preus del pa; a canvi, els impostos es reorganitzen: si un

arrendament té més d'un impost, caldrà pagar-lo de forma separada (vi i portalet, fleca, taverna i hostal). El 1780 s'imposa el preu de la sal. Tot i que no és una mera regulació de preus, el 1782 es recorda que a la taba (on es fixen les condicions contractuals) de l'hostal i taverna cal obligar donar una quantitat de blat que es destinava als pobres que assistien a la "processó de les tres creus". El 1793 se sol·licita que s'apugi el preu de la carn en la proporció de Ripoll i Camprodon: no es concedeix.

Potestat per a la creació d'impostos

El 1639, per fer front a la guerra, s'autoritza fer un tall (contribució especial) al dret de vi i a la carn. El 1652 torna a aparèixer un tall extraordinari per a pagar les estades dels soldats. El vi és dels productes alimentaris més regulats. Dos exemples de la seva importància i que recalca aquesta fi-

xació de procurar que els comerços s'obrin dins de la vila i a la plaça: per una banda, el 1719 hi ha un debat si els traginers forans poden vendre el vi fora del portalet (extramurs) i a l'engròs o, com sempre, cal vendre'l a la plaça com indica el mostassaf (els cònsols amb negoci a la plaça –Blanxart, Crehuet, Serrat, Blanc, Ferrer i Tauler, voten que es continuï com sempre) i, per l'altra, el 1747 s'exempcionen l'impost del portalet i el

sou del mostassaf pels traginers de vi. El 1764, a causa del mal temps i grans pluges, s'ajorna el pagament dels impostos. Apart d'aquesta potestat local, l'Ajuntament de Sant Joan també garanteix els drets dels seus vilatans: el 1770 es nega a pagar impostos de "barra, lleuda y passage" tal com pretenen els habitants de Camprodon; la vila està exempta per real privilegi i per dret consuetudinari.

Creació de concessions i regulacions per negocis

El 1632, el 1651, 1703 o el 1770 tenim exemples de concessions de negocis de carnisseries. El 1772 es proposa que, enlloc de l'arrendament anual, sigui de dos anys. A més, es descriu el procés de duració de la subhasta pels postors: el que dura

NOVEDAD. Lámpara «TANGO» forma pera, filamento «QUIRNALDA»

Lámpara TUNGSRAM (Budapest)
GENUINA EXTRANJERA UN WATIO POR BUJIA
TARIFA DE PRECIOS

VOLTIOS	BUJIAS	FORMA	PESETAS
10 a 150	5 a 50	Pera Clara	2,00
155 a 250	10 a 50	"	3,—
90 a 250	100	Estérica	6,50
90 a 250	200	"	11,50
90 a 150	5-10-18	Flama	3,—
100 a 250	10-18	"	3,85

Lámparas estéricas, Tango o filamento espiral, tienen un aumento de pesetas 1,50 sobre el precio indicado para las de forma pera. Lámparas con estote diferencial, sin aumento de precio.

ESTA TARIFA ANULA LAS ANTERIORES

ANTONIO COMPTE - Electricidad
Puerto, 1 *Juny 1924.* SAN JUAN DE LAS ABADIAS

Interesante: Cuote tanto alzado Tungoram para Centrales eléctricas.

Podase la famosa lámpara TANGO
Las brillantes... suma economia en el Bidaso.

Façanes modernistes de la rellogeria Casademunt al carrer Beat Miró i la carnisseria de Can Passolas a l'avinguda Comte Guifré. Anuncis, memebrets i etiquetes de comerços ja desapareguts

una espelma encesa. Aquell any, la subhasta queda deserta.

Respecte a les concessions de fleca, taverna i el dret d'entrada de vi en trobem els anys 1664 o el 1702 (aquest any es dona l'arrendament de la fleca, taverna i gavella a una sola persona, Josep Serrat).

Per contra, es pot documentar la força sancionadora del propi consell: el 1661 retira una concessió i inhabilita a un carnisser; el 1778 es prenen mesures pels excessos que es cometien en la venda de vi a l'ermita de Sant Antoni (el 1785, durant maig a setembre, s'acorda posar-hi un prevere per "evitar los grandes abusos de beber vino"); el 1788 es tanca el pas a una finca del Palmàs per què cou guix i és perjudicial per la salut; el

1791 s'arresta al pastor del ramat de la carnisseria per pasturar a un lloc prohibit o el 1798 es decomissa una càrrega de vi per haver faltat a la taba de l'hostal.

El 1651, es declara la possibilitat de vendre oli i sal però es sanciona un impost a l'activitat (és important ja que, fins aquell any, hi havia un monopoli de venda: es compensen als únics venedors d'aquell moment). El 1690 el capítol de l'església paralitza l'activitat d'una taverna i una carnisseria per ajustar la concòrdia entre ambdues institucions. Interessant la petició de Josep de Vi-

El sigle Santjoani, de Manuel Portell, a l'avinguda Comte Guifré, autèntics grans magatzems de la vila. Cartells de propaganda. Menjador de Can Rudes, al carrer Major, i l'alta de la seva contribució Industrial.

FERIAS DE S. JUAN Y S. PEDRO
CASA ROQUE San Juan de las Ribadesas

UNICOS DIAS
Del 22 (sábado) al 30 Junio corriente

**EL COLMO
DE LOS
DERROCHES**

COLOSIALES PARTIDAS de género que se liquidarán al público durante los días de feria a precios verdaderamente increíbles con beneficios para el mismo de un:

20, 35, 50, 75 y 80 por ciento de rebajas positivas

Pereales extra Ricard Indovia a 1'75 pts. cada
Lanas cheviol varios dibujos a 1'25 pts. cada

Rigodones en crudo y sazon blanqueado todos los anchos
Corsés - Medias - Camisas caballero y señora - Sábanas
Fantasías para trajes, etc. sortidos como nunca.

Al acercarse número de clientes que
y dadas las limitaciones en los locales que
ocupa, Tardes, de Quines, Sábados, Domingos
Cenar y sus respectivas comidas son
tan bonitas como siempre y a precios
todas las cosas necesarias.

Hay que presentarse a todo costa
La intensidad de precios son asombrosos
en todos artículos y artículos. Prueba en
el día si, seguramente agradecer por las
bonidades que se ofrecen.

primera referència a l'ocupació dels paraires d'una part dels porxos de la Plaça Major.

Regulació de l'activitat agrícola

El 1682, donats els abusos sobre la caça i pesca, es determinen penes "d'excomunicació" a qui incompleixi les temporades de veda o llocs prohibits de caça. Respecte als boscos comunals, era una activitat important i que generava molta controvèrsia: d'allà sorgia l'explotació de la fusta com a element primordial per l'obtenció del carbó, combustió calòrica i la mateixa utilització de la fusta com a material de construcció per a carruatges, maquinària i elements de la llar.

Canvis a l'exemple als anys seixanta i setenta. Construcció dels nous magatzems de Comerç Tarré, al carrer mestre Andreu; al fons de la foto, es veu l'antic immoble modernista de la família. Casa a la plaça Arquitecte Morató, on hi havia instal·lat el llaurer Baldomer Fageda, poc abans del seu enderroc. Detall de la colònia Llaudet, amb la fonda de Ca l'Olivet.

Tal era la importància d'aquest sector que el 1772 hi ha un acord municipal per regular l'activitat de les "persones estrangeres": hauran d'acreditar la seva bona fama i costums per obrir el negoci. El 1801 se subhasten conjuntament els boscos comunals de la vila i ribera per poder aconseguir millor preu.

És evident que tots aquests impostos i exigències marcaven moltíssim el negoci i la botiga de l'època. Com es pot apreciar, els negocis canvien sovint de mans i moltes vegades per impossibilitat de pagar les pròpies concessions i impostos locals. La regulació sobre els béns de primeres

necessitats és molt dura i la majoria de resolucions són molt garantistes.

El 1864 és el primer any que, mitjançant el llistat de la contribució econòmica, la documentació municipal ens acredita com està el comerç santjoaní. Conseruant la descripció original, el comerç "oficial" d'aquell any era el següent:

1 Tienda de paños y otros géneros; 2 Géneros bastos; 1 médico; 1 confite-ro; 3 taberneros; 2 mesón; 2 horno de pan con tienda; 1 horno de pan sin ti-enda; 1 sastre; 3 bodegón; 2 zapate-ro; 2 herrero; 3 carnicero; 3 abacería; 1 veterinario.

Pel que fa a les professions i indús-

tria, hi havia un notari, dos telers amb llançadora, tres molins, un batà i 5 professionals dedicats al transport (tracció animal).

I fem referència al comerç oficial ja que, segurament, tots els negocis oberts no estaven censats oficialment ni pagaven religiosament la seva contribució fiscal. Aquesta dife-rència entre la realitat i l'oficial passa en totes les èpoques, aquells primers anys, encara, era més acusada. I ens ho fa suposar pel fet que algun any la diferència és notable sense que hi hagi cap motiu històric ni es-deveniment important que provoqui un increment entre aquests comer-ços. Per exemple, la mitjana de neg-ocis oberts aquests anys (del 1864 fins al 1892) és de 34 a 40. En canvi, de forma inexplicable el 1893, puja a 84 i es manté al voltant d'aquesta xi-fra fins a mitjans del segle XX. Anys

abans, ja havia arribat el ferrocarril i començà "la nostra" revolució industrial amb l'obertura de totes les grans indústries tèxtils. Segurament, per posar ordre a tots els negocis oberts, aquell any, l'Ajuntament "forçà" a donar-se d'alta. Però és improbable que s'obrissin en un sol any més de 40 establiments. Justificant aquesta tesi, existeixen publicacions i anuaris que la corroboren: l'Anuari Riera i el "Anuario del comercio, de la Industria, de la Magistratura y de la administración" són publicacions parapúbliques que mostren, any rere any, un llistat de botigues, indústries i comerços. La seva informació es nodreix dels propis comerciants i aquests llistats són molt més extensos que les contribucions i industrials de la hisenda local.

Geogràficament, els comerços se situaven majoritàriament dins de la vila vella. Com a exemple, el 1867 estaven situats a: 2 al carrer Portussa, 11 al carrer Major i Plaça Major, 2 de l'Arrabal (actual, carrer Beat Miró), 2 al carrer Abat Isalguer, 1 al carrer del forn (actual, carrer Ferrer i Olzina), 3 al carrer del Pont (actual, carrer Berenguer Arnau), 1 a Sant Pol, 5 al carrer Tints, 1 al carrer Sant Miquel, 1 a carretera Camprodon, 1 al carrer Vistalegre, 1 al carrer del Palmàs (actual, carrer Parassols i Pi), 3 a "despoblado" (als afores), 1 a la plaça Baquer (actual, plaça de l'escultor Pujol), 1 al Planas (actual Mercader Pere Planas) i 1 sense adreça. Durant aquests anys, poc varia la seva ubicació.

Aquesta situació, a poc a poc, anirà

Comerços i negocis ja desapareguts: Garatge Tarré amb la seva gasolinera, a la plaça Clavé; Textil La Pirinaica d'Eduard Planas, al Carrer Beat Miró; la lleteria de Josep Tarré, a la plaça Clavé; Perruqueria de Maria Tarón, al carrer Major.

variant amb els anys i tot el comerç "pujarà" cap a les "nuevas alineaciones", on la vila creixerà durant els anys vint i trenta. El centre comercial de la plaça Major canviarà a la plaça Clavé.

Com a curiositats i conclusions d'aquesta època, veiem que els comerços amb més predicament són els queviures, roba i llocs d'oci (tavernes i bars). És a dir, establiments que proporcionaven allò necessari sense buscar-ho fora de la vila. Allò que s'obliga per imperatiu legal, es constata amb els negocis oberts: s'ha de consumir i comprar a la vila productes de la vila. Intentar i buscar l'autosuficiència.

Les botigues de queviures i comestibles venent de tot, sense cap tipus

d'especialització; les botigues de roba i sabates, venent peces a mida i impulsant l'apedaçament abans que la compra de nous articles; per últim, les tavernes i bars ofereixent tot el ventall de possibilitats de l'oci en un sol local: bar, ball, cors musicals, lloc per a la celebració de les festes familiars, ...

Aquesta recerca de l'autosuficiència o potser la mateixa necessitat de tenir-ho tot a la vila, fins i tot està present a les finances. Tot i que no podem entendre aquests oficis i activitats amb l'esquema actual, el 1893 José Coromina Farrés està donat d'alta com a prestador hipotecari o el 1897 Pedro Vinyeta Prat conjuntament amb Pedro Mas es dona d'alta com a banquer, situació impensable en l'actualitat.

El Segle XX

És el segle XX on es veurà el canvi radical del fet botiguer: es passa del comerç antic a configurar-lo tal com el coneixem ara.

Els primers anys del segle continu- en marcats per les penúries, malalties, atur, sequeres i desigualtats. El programa de Festa Major del 1901, s'estableix que per tal que els més necessitats (els anomenen direc- tament "els pobres") puguin gaudir de la Festa Major i, en especial, de la Tornaboda es lliuraran "bons de carne" dels toros morts a la plaça.

Aquests anys encara estan marcats per la poca liberalització del comerç i mercaderies. El repartiment de con- sum i les restriccions de productes era habitual i essencial. Fins entrats els anys vint, les notícies que tenim de la vila no són gaire alegres.

Interior de la botiga de que- viures dels germans Rogué a l'Avinguda Comte Guifré.

ANTIGUA-CASA PASSOLAS

15

Can Passolas, casa de menjars a l'avinguda Comte Guifré; interior del Bar Centre, al passeig Comte Guifré

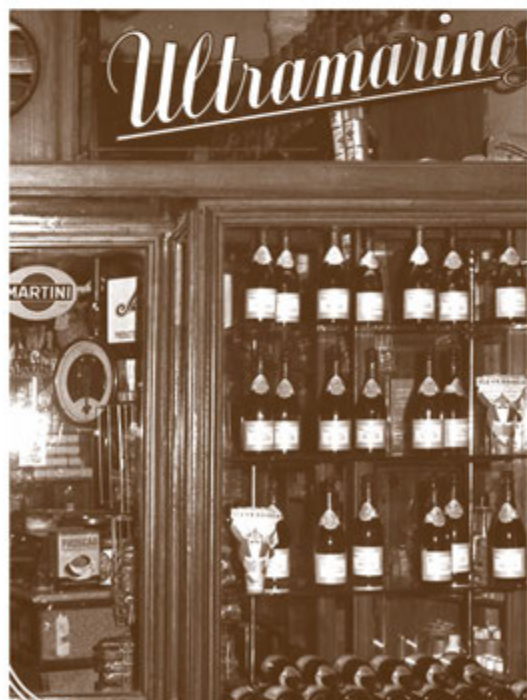
Aquest àmbit laboral i industrial, està marcat per vagues i molta inestabilitat. Les fàbriques tèxtils i de ciment, especialment, no tenen una temporada tranquil·la. L'escassetat de materials i alguna vaga de transport de ferrocarril provoquen aquestes tibatons entre treballadors i industrials. L'ambient prebèl·lic i la pròpia primera guerra mundial no ajuda a asserenar els ànims: el tancament de fronteres fa caure el trànsit de mercaderies.

Comercialment, el 1903 es creen reunions de comerciants i industrials per formar una lliga o gremi. Aquestes reunions seran els gèrmens de les cooperatives de consum i les agràries que es constituiran anys més tard. A la vila, conviuen tres germandats (Sant Antoni, Sant Joan i Sant Jaume) que es fusionen creant la "Previsión Abadesense" el 1916.

Tal com hem dit anteriorment, fer un llistat o una estadística anual del llibre de matrícula de les contribucions industrials i de comerç, segons dades oficials, no s'ajustaria a la realitat dels nostres comerços oberts. Així doncs, contrastant aquesta informació fiscal del consistori amb altres publicacions, com a mostra dels botiguers de primers de segle vint, podem esmentar els localitzats de l'any 1901. Hi ha algun nom d'algun botiguer que es repeteix ja que manté diversos negocis: adrogueries de Llorenç Arderiu, Manuel Blanxart, Comamala i Serrat, Martí Font, Josep Gironella, Josep Picañol, Eudald Roqué, Narcís Roqué, Josep Serrat C., Joan P. Serrat, Pere Soldevila, Pere Tarré, Pere Vinyeta; els transports de la família Conill, Josep Serrat, Antonino Vila; els paletes Ramon Font Sala, Fill de Francesc Salvat, Francesc Verdaguer; espar-

denyerries de Narcís Roqué i Ramon Roqué; barberies de Joan Colomer, Joan Monells Sala, Pere Serra i Pere Verdaguer; bodegues de Pere Dial Baborés, Josep Gironella, Joan Pascal, Josep Picañol, Eudald Roqué, Josep Serrat C., Josep Serrat F., Pau Serrat Juan, Pere Soldevila, Eudald Tarré, Pere Tarré Soler; terrisseria de Josep Planas, Antonino Vila; els cafès Bellapart, vídua de Casademunt, Centre Catòlic, Josep Colomer, Pere Màrtir Vergés; carboneries de Josep Picanyol, Francesc Canal, Pere Soldevila, Antonino Vila, Fidel Vila Serrat; carnisseries de Climent Arnau, Josep Arnau Crehuet, Francesc Arnau, Ramon Planas, Julià Vidal; fusteries de Joan Bosch Plana, Josep Isern Isern, Francesc Pous, Francesc Vila, Joan Vilaseca; construcció de carros de Ramon Anglada, Pere Vilarrasa; carruatges de lloguer de la família Conill, Josep Serrat, Antonio Vila; serralleria d'Isidor Serrat, Casadejús; confiteries

de Llorenç Arderiu, Manuel Blanxart, Martí Font, Pere Vinyeta Prat; estancs de Joan Pau Serrat, Pere Tarré; farmàcia de Ramon Vidal; fondes de la Bonica, de España, Nueva, peninsular; magatzems de farina de Joan Costa, Antoni Folcrà, Francesc Masdéu; molins de farina de Joan Costa Vila, Joan Sala; ferreries de Pere Castany, Josep Soler Serrat, Esteve Dilmé, Lluís Solé; llauneria de Josep Fortuny, Antoni Pujol; magatzem de fusta de Pere Soldevila; merceria de Pere Folcrà, Miquel Palmarola, Pere Vinyeta; hostel de Joan Casals, Climent Colomer, Miquel Cot, Maria Pairó, Joan Pujol; les modistes Mercè Carbonell, Vídua de Mas, Maria Pujol, Maria Serrat; forns de pa de Joan Corominas, Antoni Folcrà, Josep Guillamet, Francesc Masdéu; els sastres Miquel Palmerola, Josep Maria Soler; tavernes de Josep Gironella, Joan Pascal, Josep Picanyol, Josep Serrat, Josep Serrat Faget, Pau Serrat Vila, Lluís So-

ler, Joan Tatger; comerç de teixits de Pere Folcrà, Miquel Palmerola, Pere Vinyeta; magatzems de vi de Pere Casals, Comamala i Serrat, Eudald Tarré, Joan Tatger; collita de vi de Pere Casals, Comamala i Serrat, Climent Tarré, Enric Tatjé; sabateries de Pere Boixasas, Joan Casals, Eudald Esteve, Jaume Pujol, Jaume Vergés.

Amb aquest llistat, podem veure trets significatius de l'època:

- Continua la tendència de botigues on "s'hi ven de tot": les drogueries eren les precursors de aquests grans supermercats actuals.
- Insignificant presència femenina tret de les modistes o continuïtat del negoci per la defunció del marit.
- Proliferació de negocis de bars, bodegues, tavernes i comerços de begudes.

Interior de la farmàcia Sunyer, amb l'Enric Sunyer, al carrer Pere Rovira; aparador de Can Gardella a la primera ubicació del Carrer Pere Rovira; exterior i taller de Calçats Nogué, al carrer Beat Miró. Can Pous, al carrer Pere Rovira.

- Molts comerços basats en les necessitats bàsiques de menjar, roba i relacionats amb el transport: aquesta última activitat està molt arrelada a la vila des de l'arribada del ferrocarril i l'obertura de les indústries tèxtils. És un complement necessari i essencial per aquests sectors.

Tot negoci ve regit i molt encotillat. Des d'horaris (el 1904 comença el descans dominical), venda de productes (obligació servir carn i vi a les tropes) o els repartiments de consums i arbitris extraordinaris fan difícil la marxa de totes les botigues. Fins i tot, el mateix Ajuntament ja el 1914 fa una crida que no s'apugin les mercaderies i, en especial, les de primera necessitat i el 1915 el govern obliga a fer declaracions jurades de l'existència del blat, farina i blat de moro.

Com a exemple de les dificultats d'aquells anys, els "vendis" per a la circulació d'arròs, farina, pasta, sopa ..., són ben normals. Només el 1918, ocorren tots aquests fets: al gener 80 dones reclamen a l'Alcalde la rebaixa

del preu del pa, el porc i el carbó; pel febrer, s'acaba la carn de xai a la vila durant gairebé tot el mes; per disposició del governador, es prohibeix la venda de begudes a les tavernes; el març se suspèn el telègraf, correus i arriben pocs diaris; els fornars a l'abril no poden fer pa per falta de farina; el setembre hi ha noves mobilitzacions demanant l'abaratiment del pa, fet que s'aconsegueix l'octubre en arribar 200 saques intervingudes pel govern; donada tanta escassetat, els econòmats de les tèxtils funcionen millor que les mateixes botigues de

la vila. Aquest any, Sant Joan acaba amb una epidèmia que afecta tant a la població que és necessari que arribi un nou metge i tot. Aquestes necessitats continuen anys posteriors fent que l'Ajuntament obligui els botiguers a donar detall de les compres amb altes i baixes de productes com arròs, sucre i patates o de fixar preus (només vendre dos quilos de patates per família a 25 cèntims). És curiós que aquest control passa, fins i tot, amb el tabac: l'agutzil apunta el nom de cada comprador i no en poden comprar més fins que la resta de vilatans tinguin satisfeta la seva comanda.

Aquesta mala maror fa sorgir males pràctiques i l'Ajuntament intervé per resoldre aspectes sanitaris i es decomissen pesos i mesures incorrectes. Les arques municipals tampoc s'esca-

poleixen dels disgustos: un desfalc portarà a l'alcalde Soldevila a la presó.

Ja, a finals dels vint fins l'inici de la guerra civil, aquest panorama canvia: tenim anys de molta esplendor. Les grans festes d'aniversari de la Troballa del Santíssim Misteri del 1926 col·loquen a la vila com a destí referent de tot Catalunya: els dies 17 i 18 de juliol, dates claus del centenari, se celebren 27 misses! Els pelegrins que s'acosten a Sant Joan fan que el comerç tingui mesos de bonança. A més, són anys que tots els negocis rutllen i a cada porta hi ha una botiga. Els locals són buscats i hi ha escassetat per trobar-ne algun de lliure. El lloguer ascendeix entre 8 i 10 pessetes per local i pis. En l'àmbit turístic, la Font de la Puda també és un reclam pels visitants i s'inaugura un hotel a Can Peret.

Un altre exemple d'aparador modernista de Casa Salvadó, a l'avinguda Comte Guifré; sastreria Serra al Carrer Comella.

construccions d'habitatges i els locals de planta baixa. Efectivament, tot i que la població de la vila creix cap als nous barris i la vila vella perd habitants, els negocis no es mouen geogràficament: el nucli abans descrit es manté. El fet és evident: la majoria d'immobles es construeixen sense locals comercials utilitzant-se les plantes baixes com a garatges dels habitatges.

Fent un esment a la publicitat d'aquestes botigues, el nom del botiguer és fonamental. Amb un ric i pompós llenguatge, apareixen anuncis en paper

però sempre anunciant-se amb el nom del botiguer. La marca, el logotip o una identificació gràfica de cada botiga no existeix. No serà fins després de la guerra civil que s'utilitzaran aquests recursos. Fent recerca entre els programes, activitats de la vila, fulletons publicitaris ..., la imatge gràfica és totalment inexistent i la botiga no es distingeix en res de les altres, no hi ha cap distintiu identificatiu. A la dècada del quaranta, fins i tot, es pot trobar que tota la publicitat de les botigues tenen un mateix tipus de lletra. El que ven és el nom del comerciant. Aquest fet canvia pels volts dels seixanta quan, cada botiga, comença a tenir un logotip i una imatge gràfica que l'identifica plenament i la fa diferent de la resta. La tendència arriba fins als nostres dies.

Exterior del supermercat Miquel al Passeig Comte Guifré; exterior del forn i botiga de roba "Novedades Mercè", al carrer Beat Miró.

Ara, què? Com estem?
Si comencem a recopilar dades de l'estat actual del petit comerç, només podem arribar a conclusions decebedores. Pèrdua de població, botigues i locals tancats, desaparició de locals convertits en solars, nous negocis oberts que duren mesos ..., Uns quants exemples actuals que coneixem tots avalen aquesta situació.

La nostra comarca, any rere any perd població i el nostre cas santjoaní enlloc de ser una excepció ratifica aquesta tendència. Segons les últimes dades oficials, som 3.383 habitants. Però, el que és més pre-

Exterior de Fotografia Esteve, al carrer Major; exterior de "Portal Major" al passeig Comte Guifré i detall interior de "Novalium", al barri de l'estació, exemples de conservació de patrimoni; perspectiva actual del carrer Pere Rovira.

ocupant: el 27% tenen més de 65 anys (915 persones). Ens estem envellint. I molta gent jove censada a casa nostra treballa, estudia o té l'activitat fora de la vila. Del cens total, 1.469 és la població ocupada. A més, els hàbits de consum, de compra i costums de lleure i lúdiques no acompanyen a millorar la situació: el consumidor està acostumat a comprar a grans centres comercials i a poblacions foranes i més grans que la nostra vila.

Tenint en compte només el nostre nucli del centre comercial (Plaça Clavé, Plaça Major, Carrer Major, Passeig i Avinguda Comte Guifré i carrers Comella, Beat Miró i Pere Rovira), a dia d'avui, tenim 110 locals dels quals 37 estan tancats. A més, hi ha casos que més que tancar el local, aquest ha desaparegut. Simplement hi tenim un so-

lar: pel deteriorament de l'immoble, en tres ocasions l'enderrocament total ha estat el més adient. Per parar aquest cop, conjuntament amb altres organismes públics supra-municipals, el govern municipal ha engegat una campanya pels locals tancats. S'ofereixen com aparadors d'altres comerços: s'anomena "Espais Actius". En aquesta zona, en tenim cinc exemples. La nostra cara més oberta als vilatans i forasters se'ns està entristint.

Tot i això, cal dir que l'emprenedoria mai acaba i sempre s'obre algun negoci. A part de l'aspecte econòmicament positiu pel negoci, cal tenir en compte el fet que l'obertura d'aquests asseguruen la conservació de l'immoble i paralitza la possible decadència dels carrers de la vila. Com a fet més il·lustratiu, cal fer esment que, fins i tot, en alguns casos, ha servit per restaurar immobles i parts destacades de la història de la vila. La botiga Portal Major ha contribuït a rescatar i fer visibles parts de la muralla del Passeig Comte Guifré i, des del 9 de maig de 1992, en la seva nova ubicació amb el nom de Novallum, ha restaurat Can Mas, una de les fàbriques de ciment de la vila al barri de l'Estació.

La unió de botiguers

Als últims anys, totes les activitats dels botiguers han estat catalitzades a través de la Unió de botiguers fundada el novembre 1982 i que, avui, encara impulsa l'activitat del petit comerç santjoaní.

Amb reunions prèvies al juliol del 1982 i, oficialment, a l'octubre del mateix any els botiguers Jaume Soler Serra, Ramon Canal Serra, Leopoldo Blay Aulinas, Francesc Descamps Planella, Josep Plana Roura i Enric Salvadó Plana funden la Unió instal·lant-se al carrer Ramon d'Urg, 2. Jaume Soler seria el seu primer president i principal impulsor de les seves activitats.

La funció de la Unió es basa principalment a fer conèixer Sant Joan en l'àmbit extern i potenciar accions comunes per unificar criteris entre

els seus associats. Com a exemples de la seva activitat històrica podem assenyalar:

- Ser la veu de les botigues i interlocutor amb l'ajuntament: proposa canvis de circulació, senyalització, horaris comercials, il·luminació, neteja de carrers i locals.
- Activitats internes entre els associats: mes del botiguer al novembre, homenatges a botiguers, xerrades i estudis comercials. Interessant un estudi de primers dels noranta: les seves conclusions són totalment exportables en l'actualitat.
- Promoure i incentivar projectes pel creixement econòmic de la vila: fou el gran impulsor pel canvi de nom del túnel de Collabós, nom més escaient i santjoaní; implicació amb el projecte de l'alberg municipal, col·laboració amb les fires locals.

Al voltant dels 70 a 100 associats durant els seus anys d'existència, avui, en són 78.

Tot i la dificultat per contrastar la informació, gràcies a la memòria històrica dels seus Presidents, hem pogut refer el llistat dels presidents:

Jaume Soler Serra (1982-1983)

Josep Plana Roura

Josep Serrat Folcrà

Jaume Soler Serra (1992-2000)

Anna Pagespetit Bourgeois

Blanca Mata Serrat

Raquel Tarré Colom (2003-2007)

Dani Planas Perpinyà (2007-2013)

Blanca Mata Serrat

Raquel Tarré Colom

Les botigues *centenàries*

En aquest apartat, volem fer un reconeixement a les famílies i generacions que han fet perdurar més de cent anys el seu negoci. Són 13 establiments que han lluitat amb el temps per aconseguir obrir la porta a tots els seus clients: en alguns casos, sempre venent els mateixos articles i en altres, canviant per adaptar-se al pas del temps. Així mateix, alguns comerços han estat sempre de la mateixa família i, en altres, han canviat els seus propietaris inicials. Les dades que s'aporten provenen d'arxius i documentació municipal així com dades facilitades per les mateixes famílies propietàries. Tot i que es tenen records familiars d'obertures de negocis amb dates anteriors, només es fa esment a les que s'han trobat documentació expressa que ho corrobora. Esperem que estudis posteriors puguin aportar més llum d'aquests comerços.

CAFÈ CENTRE CATOLIC

En les matrícules de les contribucions industrials i de comerç, el 1891 trobem que hi consta la inscripció d'un "café centro católico". El dona d'alta José Vilella. Ubicat al carrer del Palmàs, era el local social de la mateixa associació promoguda i creada sota l'empara de la Parròquia del Monestir. Aquesta ubicació canvia el 1894 i es trasllada a l'era gran (actual Passeig Comte Guifré) on encara hi és en l'actualitat. L'hem de considerar com un dels comerços centenaris de la vila tot i que, a diferència de la resta de botigues, mai ha seguit una nissaga familiar.

El propietari sempre ha estat la Parròquia i la gestió del cafè ha anat canviant de mans per diferents arrendataris. Essent sempre un local d'oci, ha esdevingut la seu social de l'Associació Catòlica de Pares de Família i un dels punts cabdals i referents on s'han catalitzat moltes de les activitats culturals santjoanines. Avui el regenta Maria del Mar Torres Puy.

CARNISSERIA DIAL

Fou el 1890 quan en Francesc Arnau i Crehuet, casat amb Magdalena Sala, obre una carnisseria al carrer Major. Amb pràctiques molt diferents de les actuals, la botiga sempre ha estat dedicada al comerç de la carn. Els inicis, sense electricitat i aigua corrent, eren difícils i més quan la venda és d'un bé de curta durada (no és fins al 1943 que incorporen la cambra frigorífica). Abans d'obrir l'escorxador als afores de la població, mataben els xais a l'actual plaça de l'Abadessa Emma i els porcs directament al mateix carrer. Aquells primers anys, quan faltà la Magdalena, la Carmeta Arnau es dedicà a tallar la carn i atendre els clients mentre en "Siscu" era l'encairregat del bestiar: la ramaderia (quin mal any el 1930 quan un tren atropellà 22 xais del ramat!). El nom de Dial prové del mosso que contractaren i que, finalment, es casà amb la seva filla i continuà el negoci. Quatre generacions de Can Geneta han continuat el negoci fins avui que la Montserrat Pujol, juntament amb en Jaume Dial, el mantenen en peu.

QUEVIURES CA LA IRENE

La primera botiga s'instal·là al carrer de Sant Miquel, 5. Es té constància de l'obertura el 1913 per part de Salvador Comerma Puig. Continuà el negoci la seva filla Irene, casada amb Gaspar Serrat Vinyes. Més tard, passada la guerra, l'any 1940 es traslladaren al Carrer Comella on ha perdurat fins els nostres dies. La botiga del carrer Comella començà molt més petita del que és ara, ampliant-se amb els locals adjacents. El negoci de "vins del país" el continuà en Salvador Serrat Comerma casat amb Teresa Bassaganya Arimany. Durant tota la seva existència s'han dedicat a la venda de queviures. Es va anar ampliant fins a l'actual supermercat que porta i regenta en Gaspar Serrat Bassaganya.

PASTISSERIA CAN SALVAT

El 1914, en Josep Salvador Savé i la Maria Vidal Rigat obren una camisseria al carrer de l'Aigua. Serà el principi de les botigues i negocis de Can Salvat (el nom prové de l'anècdota que l'avi Salvador va salvar un paleta que va caure d'una bastida). Ja als anys vint, s'instal·len a la coneguda Rambla de la muntanyeta (avui, avinguda del Comte Guifré). Hi obren una botiga de pastes, galetes i queviures. També portaran el cafè de Can Quei. Ja el 1925, el negoci de la pastisseria es trasllada a l'actual ubicació del carrer Comella. El negoci s'amplia i esdevé pastisseria, drogueria, perfumeria i llibreria. A més, aquests primers anys, com que no existia cap impremta a la vila, és la representació de la ripollesa Impremta Bonet. Finalment, als anys setanta, la llibreria s'escindeix del local de la pastisseria i s'instal·la al carrer Beat Miró, 8 on la van conservar fins al 2013, any que la van traspassar. Després de molts anys al davant, l'Enric Salvador Plana i la Maia Isem Cortés, han deixat pas al seu fill Juli, l'actual pastisser.

PASTISSERIA CAN VERGÉS

Els comerços de la família Vergés sempre han estat al mateix local del carrer Major. Estava obert des d'anys abans però la primera notícia que tenim per escrit dels comerços de la família és el 1864 quan apareix Pere Màrtir Vergés com a sabater. I el 1869, ja cotitza per dues contribucions als locals del carrer Major: sabater i "bodegón", un dels primers cafès de la vila ocupant la planta baixa i el primer pis, Can Vergés, on s'hi feia ball, titelles i cinema. Tot i donat d'alta com a bar, el negoci de la confiteria que ha acompanyat la vida de la botiga començà els mateixos anys. Venent tota classe de queviures, els germans Josep Maria i Jaume Vergés Deop es dedicaren a la pastisseria: les seves conegudes galetes "sevillanes" eren portades diàriament a Barcelona. En Jaume, com a personatge polifacètic que era, també es dedicà a la fotografia i, ja abans de la guerra, estudià d'electricista, ram que compaginà amb la resta de negocis. A partir del 1956, les germanes Margarita i Dolors Vergés Olivet foren les continuadores del negoci fins el 2007 que en Santi Planas Vergés (nét de Jaume Vergés Deop) i la Maria Àngels Núñez González regenta el negoci de fom i pastisseria al mateix lloc on va néixer l'activitat econòmica de la família.

CASA COMERÇ TATJÉ

Documentalment, Isidre Costa Coma dona d'alta el negoci de vins el 1913.

Però, la família té constància que el negoci començà el 1911, any que van comprar l'immoble a la família Tatjé (d'aquí li ve el nom actual). Aquest nom, amb una altra grafia, el prenen com el seu propi comercial que dura fins als nostres dies. Les generacions han estat sempre a la casa pairal de la Carretera de Camprodon (actualment, Carrer Ramon d'Urg) sense canviar l'activitat: vi, grans al major, cereals i, cada vegada més, productes al menor. El 1930 aconseguiren la primera llicència de venda de petroli de tota la província. Des de sempre, la compra de grans i cereals es feia directament a la Llotja de Barcelona, sense intermediaris. Encara es recorda que, després de la guerra, la venda dels béns de primera necessitat (olis, sucre, arròs, ...) es realitzava des de l'actual Palau de l'Abadia a través de les cartilles de racionament. Després de l'Isidre, continuà la seva filla Concepció Costa Coll. Ella sola sofrí els problemes de la guerra civil (confiscació de productes, diners i tancament del molí de farina). Casada el 1940 amb en Pere Marcer Llongarriu seguiren la botiga i, actualment, hi són al capdavant en Jaume Formatger Vilarrasa i la Remei Marcer Costa.

COMERÇ, VI I GRANS TARRÉ

La família Tarré sempre s'ha dedicat al negoci de grans i vins. Com a magatzem a l'engròs i al menor, ha estat una de les portes més oberta a la gent de la ribera: apart dels clients de la vila i altres pobles de l'entorn, la pagesia es proveeixen als seus magatzems. Climent Tarré Costeja, primer patriarca de la família, fundà el negoci el 1899. La casa, a l'actual Ramon d'Urg, una de les primeres de l'exemple santjoaní, és un dels grans exponents locals de l'arquitectura modernista, conservant, encara, l'elegància de la seva construcció. Tot i que consta inscrit com a venedor al major de vins generosos, des dels inicis venen farratge, cereals, conserves, "colonials". Les anades setmanals a la llotja de Barcelona eren sagrades i en temps de la guerra civil els viatges s'allargaven fins a Lleida per l'escassetat d'aliments: les figues seques eren molt apreciades. Retirat l'avi Climent, es van fer càrrec del negoci tres generacions: la primera els germans Josep, en Pepet, i en Joan, en Juanito; la segona, el fill Joan Tarré i, avui dia, al capdavant de la casa, hi ha en Joan Tarré Casas que, tot i continuar el negoci a l'engròs, ha adaptat als nous temps les vendes al detall. Ubicada al carrer Mestre Andreu, 32, s'hi van traslladar l'any 1960.

MENJARS CAN RUDES

El 1893, la família Serrat obre una casa de menjars al Carrer Major: serà coneguda com a Can Rudes.

En Josep Serrat Faget serà el primer titular d'una de les tavernes amb més història de la nostra vila.

Les generacions posteriors de la mateixa família són les que continuen el negoci: Joan Serrat Marcé i Florenci Serrat Viñas que, amb la seva inseparable muller Engràcia, van regentar durant molts anys el negoci. Avui el continuen la seva afillada Leonor Trinidad Lorenzo i les filles d'aquesta, la Montserrat i la Lúdia Ricart Trinidad. Cinc generacions darrere del taulell i sense moure's de la ubicació actual.

Sempre ha estat casa de menjars i botiga d'embotits i altres productes alimentaris de proximitat. Avui, el menjador i la botiga encara conserven l'encant dels primers anys i la seva cuina continua respirant la tradició catalana de muntanya. Forma part de l'associació "Círculo de restaurantes centenarios".

FORN DE PA ROMA

Les voltes de la Plaça Major, des del juny de 1903, han emparat el bon pa de Can Roma. En Joan de la família Vilella obre confiteria i una fleca ocupant els baixos de la casa pairal. Donat el bé de primera necessitat com és el pa, la seva activitat ha estat molt reglamentada i exposada a forta normativa. Ja des del 1919, els reglaments de l'època obligaven a un rigorós horari restrictiu sense capacitat de modificació. Josep Roma i Escarré continua el negoci de la fleca però, acabada la guerra, el negoci s'amplia i el 1939 es concedeix l'exercici de venda de joguets. I el 1940 es dona d'alta la venda al menor de quincalla i bijuteria. Continua la fleca Josep Roma Anglada. A primers del segle XX, quedà el negoci només a l'àmbit de la fleca fins al dia d'avui. El seu fill Josep Roma Prat continua estant al davant del negoci.

RELOTGERIA CASADEMUNT

Tot i que el 1906, a la vila, hi ha un rellotger anomenat Casademunt, no correspon a la família que inaugurarà la botiga el 1912. Els tres germans de Can Lluert es dedicaren a la rellotgeria i obriren negoci a Ripoll, a Vilafranca de Penedès i a casa nostra. En Salvador Casademunt, al carrer Major, regentava el de la nostra vila juntament amb la seva muller, Carme Vidal. Anys més tard, es traslladaren al carrer Beat Miró.

La segona filla del matrimoni, la Rosita, continuà el negoci. El seu marit Joan Cubí, de professió mecànic, s'incorporà al negoci familiar fent de rellotger. La botiga va continuar durant tota la guerra fins que, molt més tard, es van traslladar al Carrer Pere Rovira. Les germanes Maria Carme i la Maria Teresa Cubí, avui, segueixen el negoci.

RELOTGERIA ROQUÉ

El 17 de febrer de 1886, Narcís Roqué Corriols compra part de la casa on obrirà un negoci de "alpargatería", una espadenyeria al carrer Berenguer Arnau, actualment un solar destinat a aparcament per a vehicles. Apart del negoci de sabates, com moltes botigues d'aquella època, es dedicà també a vendre roba i comestibles.

Oficialment, consta com a adrogueria: de sabó fins xocolata, els aliments conviuen amb qualssevol peces de roba. El negoci sempre ha estat en mans de la família Roqué: d'en Narcís passà a en Valentí i més tard a en "Ricardo". Casat amb la Conxita Folcrà, l'any 1940 serà quan canvia radicalment la botiga i comença a dedicar-se al ram de la rellotgeria i joieria; varis anys compartiren les dues activitats. Més tard, amb l'arribada de l'euro, el 2001 s'instal·len a l'actual ubicació al carrer Comella. Avui, la Roser Roqué Folcrà és qui està al davant del negoci.

ESTANC TARRÉ

No tenim constància formal de l'obertura del negoci. La família sap que van aconseguir la concessió de l'estanc per un càrrec militar de la segona guerra carlista. Donat el seu caràcter de concessió, no apareix a la llista de contribucions industrials i de comerç. Per anuaris i propaganda diversa, sabem que existia abans del 1886 (el 1877 és l'any de la compravenda de l'immoble del carrer del Pont). El fundà Pedro Tarré i sempre es dedicà a estanc i tabac. A primers de segle, amb tanta penúria, era habitual veure cues per a la compra de tabac: com s'ha esmentat abans, la compra es feia per rigorós ordre i igualtat entre els vilatans. Apart dels productes de tabac, venia llegums i altres productes de menjar. Conegut com l'estanc del pont, donada la proximitat de la seva ubicació del carrer Berenguer Arnau, el setembre del 1997 s'instal·la a l'avinguda Comte Guifré. En Miquel Tarré Colom és l'actual propietari seguint el negoci del seu pare, Josep Maria Tarré Folcrà i la seva germana Paula, l'entranyable Pauleta.

LA TAVERNA DEL BON VI

Tot i que hi havia amb anterioritat algun comerç de queviures al mateix lloc, tenim constància escrita que el 1904, en Joan Pau Serrat Vila obre una taverna a la Plaça Major. Els queviures hi tenen cabuda però els gots de vi és l'excel·lència de la casa. Més tard, aconseguiran una concessió d'estanc i mantindran ambdues activitats. Per això, era conegut per "l'estanc de la plaça". Madrona Rovira Fornells continua el negoci i, més tard, el matrimoni Pau Serrat Rovira i l'Àngela Congost Mias. La seva filla Marta manté la botiga fins que els anys seixanta es ven l'immoble i traspasa el negoci a Esteve Roura Rovira i a la Teresa Sunyer esdevenint Ca l'Esteve. Mantenen el negoci de l'estanc fins que, anys més tard, el traspassen a l'Alonso Martínez Dalmau que s'instal·larà a un local proper del carrer Corriols. Finalment, el 2001, es traspasa novament el negoci a Lluís Ibáñez Boix que, amb el nom de "La taverna del bon vi" al segueix conjuntament amb la seva muller Anna Ruano Romero.

Apèndix

FOTOGRAFIEM TOTES LES BOTIGUES

Com tots els programes i monogràfics de la festa major, l'aspecte fotogràfic és cabdal. Amb la recerca per part de l'autor, apareixen i es desenteranyinen fotografies que fan més visible i entenedor el discurs de l'estudi. I aquest any, no ha estat l'excepció. Tot i això, els propietaris no conserven o no tenen moltes fotografies dels seus locals: suposem que no ve gaire de gust fotografiant-se treballant! Per resoldre aquesta manca d'informació gràfica, hem cregut oportú fer una fotografia del petit comerç del 2016. En Joan Pous Burniol, inestimable col·laborador amb qualsevol fet santjoaní, ha recopilat una fotografia de cada establiment obert i de les persones que, actualment, estan al capdavant del negoci. Així, amb l'excusa d'aquest monogràfic, es tindrà una foto íntegra de les botigues santjoanines. Evidentment, no consten en aquesta publicació però es podrà tenir accés a elles a través de l'arxiu fotogràfic municipal.

FEM RECOMPTE DELS LOCALS

Amb l'estudi de tota la documentació i, en especial, fixant-nos amb la propaganda i publicitat de les publicacions i la memòria d'alguns vilatans, hem cregut oportú fer la història de cada local de la vila: quines

portes s'han obert i què ens ha ofert cada paret al llarg dels anys. Així, hem aconseguit obtenir un llistat de tots els locals dels carrers i places de Sant Joan amb el nom de cada botiga que s'ha obert durant tota la seva existència. El llistat és llarg i per la seva extensió no era escaient publicar-lo. Gràcies a les noves tecnologies, el podem oferir íntegrament amb un petit espai. Aquest QR incorpora un document amb tot el llistat.

Pels menys avesats a les noves tecnologies, si interessa obtenir-lo, el podeu demanar a: garrigapep@gmail.com

Finalitzat aquest opuscle, només resta dir i deixar constància de l'alegria de poder contribuir amb aquest petit estudi a fer més visible la història de la nostra vila. Conèixer-la és estimar-la més. Estimar-la més és fer-la més teva. Fer-la més teva és fer-la més gran.

Us convidem que el llegiu i, si hi trobeu alguna errada o podeu completar la informació (especialment, el llistat de botigues), ens la feu arribar. Benvinguda serà per tal d'afinar més aquest petit tros d'història santjoanina.

Bibliografia i arxius i fons consultats:

Arxiu Històric Municipal de Sant Joan de les Abadesses

Arxiu del Monestir de Sant Joan de les Abadesses

Arxiu Blanxart / Arxiu del Monestir de Sant Joan de les Abadesses

Arxiu Comarcal del Ripollès (hemeroteca comarcal)

Ferrer i Godoy, Joan (2013): Actes i resolucions. Sant Joan de les Abadesses en època moderna 1630-1859. Barcelona. Fundació Noguera

Ferrer i Godoy, Joan (2009): Diplomatar del monestir de Sant Joan de les Abadesses (995-1273). Barcelona. Fundació Noguera

Web institucional de la Biblioteca Nacional de España

Web institucional de la Generalitat de Catalunya

Web institucional de la Universitat de Barcelona

Actes litúrgics

Des del dia 2 fins al dia 9 de setembre

Novena al Santíssim Misteri
19.10 h Rés del Rosari
19.30 h Missa i cant dels goigs

Dissabte, 10 de setembre

14.00 h Repicament general de campanes
20.00 h Missa de vigília

Diumenge, 11 de setembre

SOLEMNITAT DEL SANTÍSSIM MISTERI 10.30 h Ofici Solemne, presidit pel Bisbe de Vic, Romà Casanova i Casanova, amb motiu del centenari de la mort del Bisbe Torras i Bages. A l'ofertori es ballaran uns compassos del Ball dels Pabordes.

Acabada la Missa es farà l'exposició de la Sagrada Eucaristia al front del Crist. La Sagrada Forma podrà ser adorada pels fidels durant tot el dia.

20.00 h Solemne Vetlla al Santíssim Misteri

Benedicció eucarística i cant dels goigs (El Monestir restarà tancat de les quatre a les sis de la tarda)

Dilluns, 12 de setembre

11.00 h Missa de la Mare de Déu, Santa Maria la Blanca

Dimarts, 13 de setembre

10.30 h Missa pels difunts de la parroquia que han mort al llarg de l'any

Festes populars

Dijous, 8 de setembre

20.00 h Al pavelló municipal, SORTEIG DE LES LOTGES.

Divendres, 9 de setembre

22.00 h Al Teatre Centre, representació de l'espectacle TEMPS, de Teatre de Guerrilla, dirigida i protagonitzada per Quim Masferrer. Organitza: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses

23.30 h Correfoc amb LES DIABLADESSES DE SANT JOAN acompanyats de BATUTAGA. Concentració al passeig Comte Guifré. Organitza: Diables de Sant Joan - Diablaresses. Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses

24.00 h A la plaça Major, ENTREVOLTES 2016 amb els concerts dels grups: OJO DE BUEN CUBERO, BONOBOS i DALTON BANG. Organitza: Jovent Actiu Santjoani (JAS). Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses.

Dissabte, 10 de setembre

08.30 h Al passeig Comte Guifré, PANXUS FORTUS. Biciclotada de pes per a persones de més de 90 quilos. Les persones que pesin menys, cal que portin una motxilla. A les 8 h, es procedirà a pesar els participants. Organitza: Grup Bici-

clota de Muntanya (GBM) Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses i Comissió de Festes.

De 10 a 14 h Al Ecomuseu El Molí Petit, JORNADA DE PORTES OBERTES. Entrada gratuïta. Organitza: CEA - Alt Ter.

10.00 h Al Camp Municipal d'Esports, PARTIT DE FUTBOL AMISTÓS d'INFANTILS: FECABADES-SENC - FC SANTJOANENC.

11.30 h Al Camp Municipal d'Esports, PARTIT DE FUTBOL AMISTÓS de CADETS: FECABADES-SENC - FC SANTJOANENC.

11.00 h Al Palau de l'Abadia, inauguració de la XX EXPOSICIÓ DE BONSAIS I PRE-BONSAIS LOCALS I COMARCALS. Organitza: Bonsai Associació Santjoanina Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses, Assessoria Valls i Baldrich i Bartrina-Carbó Associats.

13.00 h Al Camp Municipal d'Esports, PARTIT DE FUTBOL AMISTÓS de JUVENILS: CEABADES-SENC - CFTORELLÓ.

15.00 h Al camp de La Cotolla, TIRADA SOCIAL AL PLAT. Organitza: Societat de Caça El Pirineu. Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses

16.00 h Al Camp Municipal d'Esports, 1r TROFEU "BARRAJOVE": PARTIT DE FUTBOL DE SEGONA CATALANA: CEABADES-SENC - CFPALAFRUGELL.

16.00 h A la plaça de l'Estació, TROBADA DE GEGANTS. Els gegants de Sant Joan, la Isaura i en Gentil, faran la cercavila fins a la plaça Major, acompanyats dels gegants i de les colles geganteres convidades de: Navàs, La Cellera de Ter, Figueres, Lloret de Mar, Peralada, Molins de Rei, Sant Miquel (Olot), Sant Joan Despí i el Prat de Llobregat. Recorregut: Plaça de l'Estació, passeig de l'Estació, Pont Vell, carrers Berenguer Arnau, Ramon d'Urg, plaça Pompeu Fabra, Fundació Emma, carretera de Camprodon, carrer Pere Rovira, plaça Torres i Bages, passeig Comte Guifré, carrer Major i plaça Major. Organitza: Geganters de Sant Joan. Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses.

18.00 h A la plaça Major, DISCO-BABY i ESCUMA.

18.30 h Al Camp Municipal d'Esports, PARTIT DE FUTBOL AMISTÓS: CEABADES-SENC B - AEC MANLEUB.

21.30 h S'iniciarà el PASSANT DE FESTA MAJOR a la Fundació Emma, continuarà pels carrers Ramon d'Urg, plaça Anselm Clavé, Sant Pol, Comella, Major, plaça Major, Ferrer i Olzina, plaça Abadessa Emma, plaça de l'Abadia i claustre del Monestir, des d'on es podran escoltar les TRADICIONALS SERENATES. LA COBLA JOVENÍVOLA DE SABADELL interpretarà les serenates: El Campanar del Monestir de Narcís Oliveras, Toc de Festa

Major de Ramon Oliveras, Dansa santjoanina de M. Teresa Monclús i Serenata dels tres Estels de Ferran Carballido.

Seguidament, i acompanyats de la cobla, es continuarà el passant pels carrers Bisbe Soler, Sant Miquel, Abat Isalguer, Tints, Major i plaça Major.

A continuació, a la plaça Major, AUDICIÓ DE SARDANES amb la COBLA JOVENÍVOLADESABADELL.

22.00 h Al Teatre Centre, teatre "Limbo" amb la companyia de L'ou Cost

23.30 h Al pavelló municipal, BALL amb els grups DUO SHARAZAN, HORA DEL JOGLAR i ORQUESTRA MARIBEL.

Diumenge, 11 desembre

10.00 h A la plaça Major, les autoritats precedides pels gegants i la cobla LA FLAMA DE FARNERS s'encaminaran cap al Monestir per a assistir a l'Ofici Solemne. Durant l'ofici, la tenora tocarà un pas del Ball dels Pabordes.

TOT SEGUIT, al claustre del Monestir, OFRENA FLORAL A LA CORONA DEL COMTE GUIFRÉ, fundador del Monestir de Sant Joan de les Abadesses i de la dinastia nacional catalana.

11.30 h Al Camp Municipal d'Esports, PARTIT DE FUTBOL AMISTÓS de VETERANS.

11.45 h A la plaça Major, la cobla LA FLAMA DE FARNERS interpretarà la SARDANAD'HONOR "La Graceta de Rocaters de Ramon Serrat" dedicada a JOSEP HERNÁNDEZ.

12.30 h Al passeig Comte Guifré, SARDANES amb la cobla LA FLAMA DE FARNERS.

16.00 h Des de la plaça Major, els Pabordes acompanyats del delegat de l'autoritat precedits per la cobla, aniran a buscar les Pabordes als seus respectius domicilis i s'adreçaran a la plaça Major.

17.00 h A la plaça Major, BALL DELS PABORDES amb la cobla LA FLAMA DE FARNERS. Des del 2010, està inclòs en el Catàleg del Patrimoni Festiu de Catalunya com a Element Festiu Patrimonial d'Interès Nacional. Presidirà el Ball l'Hble. Sr. Jordi Baiget i Cantons, Conseller d'Empresa i Coneixement de la Generalitat de Catalunya. Les parelles balladores d'enguany són: Martí López / Alba López - Guillem Domènech / Gisel·la Sola - Lluís Ibáñez / Esther Rovira - David Ibáñez / Mireia Carreira.

18.00 h Al passeig Comte Guifré, DOBLE AUDICIÓ DE SARDANES amb les cobles TRES VENTS i LA FLAMA DE FARNERS.

22.30 h Al pavelló municipal, BALL amb LEO i ROSAMARI, MOONLIGHT, DJ NOMADA (ALGUER MIQUEL) i DJ JOGT.

Dilluns, 12 desembre

11.00 h A la Fundació Emma, CONCERT a càrrec del grup ELSAMICS DE LACANÇÓ. Organitza: Fundació Emma.

12.00 h Alavinguda Comte Guifré, carrer Ramon d'Urg i plaça Anselm Clavé, SARDANES amb la cobla MONTGRINS.

Tot seguit, a l'església de Sant Pol, CONCERT DE SARDANES i MÚSICA DE COBLA amb la cobla MONTGRINS.

16.30 h Al pavelló municipal, CONCERT DE FESTAMAJOR, a càrrec de l'orquestra MONTGRINS.

18.30 h Al passeig Comte Guifré, AUDICIÓ DE SARDANES amb la cobla CIUTAT DE GIRONA.

21.30 h Des de la plaça Major, els Pabordes acompanyats del delegat de l'autoritat precedits per la cobla, aniran a buscar les Pabordes als seus respectius domicilis i s'adreçaran a la plaça Major.

22.30 h Alaplaça Major, BALL DELS PABORDES amb la cobla MONTGRINS. Tot seguit s'interpretarà la sardana 50è Aniversari del Ball dels Pabordes de Martirià Font.

22.30 h Al pavelló municipal, BALL amb NOTES D'OR i les orquestres MONTGRINS i MONTECARLO.

A les cinc de la matinada, pels principals carrers de la vila, DIANA FLOREJADA amb la XARANGA DAMM-ER. Tot seguit, també al pavelló, BALL DEL PIJAMA amb l'orquestra MONTECARLO. Xocolata i coca per a tothom.

Dimarts, 13 desembre

11.00 h A la Fundació Emma, CONCERT a càrrec del GRUP DE PLAYBACK del Casal de la Gent Gran de Torelló. Organitza: Fundació Emma.

12.00 h A la plaça Major, plaça de l'Abadia, avinguda Comte Guifré, plaça de l'Escultor Pujol, carrer Ramon d'Urg i plaça Pompeu Fabra, AUDICIÓ DE SARDANES amb la cobla LA PRINCIPAL D'OLOT.

13.00 h A la Font del Covilar, DINAR POPULAR. Menú: Amanida de fruits secs, mousse d'albergínia amb puré de carbassa, canelons de Festa Major, postres, pa, vi i aigua. Hi haurà inflables per als més menuts.

A continuació, a la Font del Covilar, SARDANES amb la cobla PRINCIPAL D'OLOT.

17.30 h Davant del Camp Municipal d'Esports, concentració dels participants a la bogeria i FESTA DE L'ESCUMA.

19.00 h Al Camp Municipal d'Esports, inici de la BOGERIA amenitzada per la XARANGA DAMM-ER. Recorregut: carrers Ramon d'Urg, Sant Pol, Beat Miró, Major, Tints, Jussà, Corriols, Noble Gironella, Parassols i Pi, Mestre Jaume Nunó, plaça Abadessa Emma, Sant Miquel, Abat Isalguer, Tints, Major i plaça Major.

Després de la bogeria, a la plaça Major, SARDANA LLARGA amb la cobla PRINCIPAL D'OLOT.

21.30 h Al Pont Vell, FOCS ARTIFICIALS a càrrec de Pirotècnia Sant Roc.

Exposicions

PALAU DE L'ABADIA

Equívocs intel·ligents de Josep Uclés

De 10 a 14 h i de 16 a 19 h
Espai Art'Abadia

Organitza: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses

XX Exposició de Bonsais locals i comarcals

Inauguració, 10 de setembre, a les 11 h / Del 10 al 12 de setembre. D'11 a 14 h i de 17 a 20 h

Organitza: Bonsai Associació Santjoanina. Col·labora: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses

Un tomb per la vila vella de Francesc Anglada

Inauguració, 3 de setembre, a les 12 h / Del 3 al 30 de setembre. De 10 a 14 h i de 16 a 19 h

Organitza: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses

SEGUEIX I COMENTA TOTA LA FESTA MAJOR DE SANT JOAN AL TWITTER I PARTICIPA AL CONCURS D'INSTAGRAM

AMBL'ETIQUETA

#FMStJoanAb

